

T.C.
ADALET BAKANLIğI
İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı

AVRUPA İNSAN HAKLARI
MAHKEMESİ KARARLARI BÜLTENİ

(Seçme Kararlar)

Ocak - 2023

Sayı 20

İçindekiler

YAŞAM HAKKI.....	1
İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE YASAĞI.....	8
ADİL YARGILANMA HAKKI	15
ÖZEL VE AİLE HAYATINA SAYGI HAKKI	19
İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ HAKKI.....	25
MÜLKİYET HAKKI	32
SERBEST DOLAŞIM ÖZGÜRLÜĞÜ	35

© Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Bülteni (Seçme Kararlar), Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup herhangi bir bağlayıcılığı bulunmamaktadır.

1

YAŞAM HAKKI

1. Daraibou / Hırvatistan¹ (no. 84523/17) Kararı

Öz: *Başvuru, kaçak göçmenlerin gözetiminde tutulduğu bir polis karakolunun bodrum katında ortaya çıkan, üç göçmenin ölümü ve başvuranın ağır yaralanmasıyla sonuçlanan yangın nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.*

Başvuran Abdeljalil Daraibou, 1992 doğumlu bir Fas vatandaşıdır ve Fas'ta yaşamaktadır. 27 Mart 2015 tarihinde sabahın erken saatlerinde sınır polisi başvuranı ve üç kişiyi Sırbistan'dan Hırvatistan'a kaçak yollarla gizlice giriş yapan bir kamyonadaki diğer kişilerle beraber yakalamıştır. Bu kişiler Bajakovo polis karakolunda yasadışı yollarla ülkeye giren kişilerin gözetimine alınması için kullanılan bodrum katındaki bir odaya konulmuşlardır. Kaçak göçmenler ertesi gün Sırbistan'a iade edilmek üzere bekletilmiştir. Ulusal yetkililere göre olay tarihinde bodrum katında bir yangın çıkmıştır. Başvuran ve diğer tutuklular, muhtemelen bir çakmak ile kendi yataklarını, çarşafalarını ve kıyafetlerini ateşe vermişlerdir. Tutuklulardan biri olay yerinde hayatını kaybetmiş, diğer ikisi ise daha sonra yaralanmaya bağlı olarak ölmüştür. Bu arada başvuranın vücudunda ciddi yanıklar oluşmuştur.

Vukovar Eyalet Savcılığı olayla ilgili derhal soruşturma başlatmış ve bu soruşturma yaklaşık iki buçuk yıl sonra, tutukluların güvenliğinden sorumlu iki polis memurunun disiplin hukuku ve cezai yönden sorumluluklarının olmadığı sonucuna varmıştır.

Başvuran, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin (Sözleşme) 2.maddesinin ihlal edildiğini ileri sürerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM veya Mahkeme) başvurmuştur.

Mahkeme'nin Değerlendirmesi

Mahkeme, başvuru konusu olayda arama ve gözetim konusunda ciddi eksiklikler olduğunu tespit etmiştir. Özellikle gözetimine alınanların çakmağa nasıl sahip oldukları bir muammadır. Oysa Hırvatistan Kanunlarına göre, bu türden eşyanın ya karakola vardıklarında ya da daha sonra gözetim sırasında toplanması gerekmektedir. Ayrıca, bir video gözetim sistemi kurulmuş olmasına rağmen, sistemin olay anında veya düzenli olarak kullanılmadığı anlaşılmıştır. Yine Mahkeme, yetkililerin, başvuranın ayrıca polis karakolunda yangın tahliye planının olmaması, yangın söndürücülerin ve itfaiyeciler için erişim noktalarının yetersiz olması gibi ciddi güvenlik sorunlarıyla ilgili iddialarını da incelemediklerini saptamıştır.

Mahkeme bu nedenlerle başvuranın hayatının riske atılması ve vücut bütünlüğünün korunmaması ve yangınla ilgili yapılan soruşturmanın da etkin olmadığı gerekçesiyle Sözleşme'nin 2. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

---

¹ Daraibou / Hırvatistan kararı, No. 84523/17, 17 Ocak 2023. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-222311>

2. Cömert ve Diğerleri / Türkiye² Kararı

Öz: Başvuru, 3 Haziran 2013 tarihinde Hatay ilindeki Gezi parkı eylemleri sırasında, başvuranların yakını Abdullah Cömert'in kafasına isabet eden gaz fişeği neticesinde hayatını kaybetmesine ilişkin yürütülen soruşturmaların etkisiz olduğu ve bu kapsamda yaşam hakkı ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

3 Haziran 2013 tarihinde Gezi Parkı eylemleri sırasında Hatay ilinde eylemci gruplara müdahale edilirken kafasına aldığı gaz fişeği ile yaralandığı anlaşılan başvuranların yakını Abdullah Cömert, kaldırıldığı hastanede bütün müdahalelere rağmen hayatını kaybetmiştir.

Hatay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından olay ile ilgili re'sen soruşturma yürütülmüştür. Yapılan soruşturma sonucunda Savcılık, başvurana isabet eden gaz fişeğini A.K.'nın attığını tespit etmiştir. Bunun üzerine Savcılık 24 Mart 2014 tarihinde başvuru konusu olayın yaşandığı yer ve tarihte gaz fişeği kullanan diğer iki şüpheli, gaz fişeğinin atıldığı aracın operatör ve şoförlüğünü yapan iki şüpheli ve Hatay Emniyet Müdürlüğü görevlileri hakkında kamu adına kovuşturma yapılmasına yer olmadığına dair karar vermiştir. Ayrıca Savcılık A.K. hakkında başvuranların yakınına olası kast ile öldürme suçunu işlediği iddiasıyla kamu davası açmıştır. Yapılan yargılama sonucunda ise 19 Kasım 2018 tarihinde eylemi bilinçli taksirle işlediği gerekçesi ile A.K.'nin 6 yıl 10 ay 15 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

Başvuranlar başvuru konusu olayla ilgili olarak İçişleri Bakanlığı aleyhine Hatay 1. İdare Mahkemesi nezdinde tazminat davası açmıştır. İdare mahkemesi, 30 Aralık 2019 tarihinde başvuranların maddî tazminat isteminin kabulü ile Abdullah Cömert'in anne ve babası için toplam 100.000 TL maddî tazminat, anne, baba ve kardeşleri için toplam 400.000 TL manevî tazminatın ödenmesine karar vermiştir. Tazminata ilişkin istinaf talepleri Adana 2. İdari Dava Dairesi tarafından reddedilmiştir. Karar temyiz edilmiş olup yargılama halen Danıştay nezdinde derdesttir.

Başvuranlar, 22 Ocak 2017 tarihinde, Sözleşmenin 2. maddesine dayanarak, yaşam hakkının, Sözleşmenin 6. maddesine dayanarak ise ölüm olayının yeterince etkili soruşturmadığı iddiasıyla adil yargılanma hakkının ihlal edildiği şikâyetleri ile AIHM'e başvurmuştur.

AIHM, *Cömert ve Diğerleri/Türkiye* (no. 17231/17) başvurusu hakkındaki kararını 12 Ocak 2023 Perşembe günü açıklamıştır.

² Hatice Cömert ve diğerleri / Türkiye Kararı, No. 17231/17, 29 Kasım 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-222074>

AİHM mevcut davada başvuruların şikâyetlerini yalnızca Sözleşme'nin 2. maddesi açısından incelemeyi uygun görmüştür. Ayrıca, başvurunun her halükarda iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olması nedeniyle, Hükümet tarafından ileri sürülen kabul edilebilirliğe ilişkin bütün itirazlar hakkında karar vermesinin gerekli olmadığını değerlendirmiştir. Mevcut davada Mahkeme, başvuruların şikâyetlerine ilişkin olarak yerel mahkemeler önünde halen devam etmekte olan yargılamalar bulunduğunu, başvuruların başvurunun zamanından önce yapılmasını haklı çıkaracak herhangi bir gerekçe ileri sürmediklerini, iç hukuk düzeninde devam eden yargılamaların, mevcut başvurunun konusu olan şikâyetlerin giderilmesi için etkili bir çerçeve sağladığını değerlendirmiş ve Sözleşme'nin 35 §§ 1 ve 4. maddeleri uyarınca başvurunun iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle reddedilmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

3. Horzum / Türkiye³ Kararı

Öz: *Başvuru, başvuranların yakınlarının kaybolduğu olaya ilişkin yetkili makamların etkili soruşturma yürütmediği iddialarına ilişkindir.*

15 Temmuz 2016 tarihli darbe girişimini takip eden dönemde, FETÖ ile bağlantılarının olduğu iddiasıyla işten çıkarılan Ü.H. hakkında silahlı terör örgütü üyesi olma ve 2010 yılında KPSS sorularını çalarak sınavı geçme iddiaları temelinde 2 ayrı suçlama ile adli soruşturma başlatılmıştır.

Ü.H. yakalanmamak amacıyla bilinen adresinde ikamet etmeyi bırakmış ve bu nedenle hakkında çok sayıda yakalama kararı çıkarılmıştır.

Başvuran, 9 Aralık 2017 tarihinde, eşinin kaybolduğunu bildirmiş, Cumhuriyet Savcısına eşinin darbe girişiminden itibaren kaçak olduğunu ve güvenlik güçleri tarafından kaçırıldığını düşündüğünü beyan etmiştir.

Polis, 24 Mart 2018 tarihinde, Ü.H.'nin aracını bulmuştur. Aracın S.B. adına kayıtlı olduğu tespit edilmiştir. 3 Nisan 2018 tarihinde S.B. polis tarafından sorgulanmıştır. 16 Nisan 2018 tarihinde kimliği belirsiz bir kişi emniyet müdürlüğünü aramış ve Ü.H.'yi gördüğünü belirtmiştir. Ardından Ü.H. yakalanmış ve gözaltına alınmıştır. Yapılan arama sonucunda üzerinde farklı kişiler adına düzenlenmiş dört ehliyet ve beş kimlik kartı, iki cep telefonu ve çeşitli şifreler yazılı bir kâğıt bulunmuştur. Ü.H. 26 Nisan 2018 tarihinde sorgulanmıştır. Ü.H.,

³ Aynur Horzum ve diğerleri / Türkiye Kararı, No: 4475/18, 13 Aralık 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-222817>

darbe girişiminden yaklaşık bir ay sonra evinin arandığını ve arama sonrasında hakkında çıkarılan yakalama kararları nedeniyle kaçtığını ifade etmiştir.

Ü.H. alınan ifadesinde, 6 Aralık 2017 tarihine kadar kaçak olduğunu, bu tarihte kimliği belirsiz kişiler tarafından yakalandığını ve 16 Nisan 2018 tarihine kadar bilmediği bir yerde tutulduğunu beyan etmiştir. Ü.H. ayrıca etkin pişmanlık kapsamında, atılı suçlamaları kabul ettiği bir beyanda bulunmuştur.

Serbest bırakılmasının ardından kendisi de başvuran da kaçırılma hakkında şikâyetle bulunmamıştır. Cumhuriyet savcısı, 16 Temmuz 2018 tarihinde Ü.H.'yi mağdur sıfatıyla dinlemek istemiş ancak söz konusu kişi gelmemiştir. Başvuranın eşinin kaçırıldığı iddiasıyla ilgili şikâyetine ilişkin soruşturma, Ankara Cumhuriyet Savcılığı önünde devam etmektedir.

Başvuran, 8 Ocak 2018 tarihinde, yakınlarının zorla kaybedilme mağduru olması nedeniyle Sözleşme'nin 2, 3 ve 5. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürerek Anayasa Mahkemesine başvurmuş ve geçici tedbir talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, Ü.H.'nin yetkili makamlar tarafından arandığı ve hakkında yakalama kararı bulunduğu gerekçesiyle geçici tedbir talebini reddetmiştir. Söz konusu başvuru dosyası Anayasa Mahkemesi önünde halen derdesttir.

Başvuran, Sözleşme'nin 2, 3 ve 5. maddeleri ileri sürerek, Ü.H.'nin kaçırıldığını ve yetkili makamların yakınlarının zorla kaybedilmesi hakkında etkin bir soruşturma yürütmediğini iddia etmektedir.

Mahkeme'nin Değerlendirmesi

Mahkeme, başvuranın yakınlarının bulunduğu ve ilgili kişinin zorla kaybedilme hakkında bir şikâyetle bulunmadığını, Ü.H.'nin herhangi bir yakalamadan şikâyetçi olmadığını, keyfi tutuklamaya itiraz etmediğini ve kendisine isnat edilen fiilleri kabul ettiğini tespit etmektedir. Mahkeme, başvuranın eşinin kaçırıldığı iddiasıyla ilgili şikâyetine ilişkin soruşturmanın Ankara Cumhuriyet Savcılığı önünde devam ettiğini ve Anayasa Mahkemesi önündeki yargılamanın da derdest olduğunu kaydetmiştir. Mahkeme, sonuç olarak, başvurunun iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

4. Arslan / Türkiye⁴ Kararı

Öz: *Başvuru, başvuruların oğulları İhsan Arslan'ın güvenlik güçleri tarafından kasten öldürüldüğü, ölüm olayından sonra yapılan soruşturmanın etkin olmadığı iddialarına ilişkindir.*

Başvuranlar, oğulları İhsan Arslan'ın Diyarbakır ili merkezinde taksicilik yaptığını; 23 Aralık 1994 günü oğullarının güvenlik güçleri tarafından Diyarbakır ili merkezi Ağaçeçit Mezrasında kasten öldürüldüğünü, ölüm olayından sonra yapılan ve 22.2.1995 tarihinde takipsizlik ile sonuçlanan soruşturmanın etkin olmadığını, Diyarbakır Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna yaptıkları başvurunun etkisiz olan adli soruşturmaya dayanarak reddedildiğini, 11.1.2007 tarihinde Diyarbakır İdare Mahkemesine yaptıkları başvurunun savcılık soruşturması gerekçe gösterilerek reddedildiğini, bu kararın 21 Mart 2012 tarihinde Danıştay tarafından onandığını belirterek 22/7/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

Anayasa Mahkemesi 14/4/2016 tarihli kararında başvuruların etkin soruşturma yapılamaması sebebi ile yaşam hakkının ihlal edildiği yönündeki şikâyetlerini, tazminat taleplerinin reddine esas teşkil eden savcılık soruşturmasını delil olmaktan çıkarmak amacıyla yaptıklarını, esas istemlerinin tazminat olduğunu belirterek 6. madde yönünden incelemiştir. Anayasa Mahkemesi kararında idari yargıda süren 7 yıl 9 aylık yargılama süresinin makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiğine karar vermiştir.

Başvuranlar, oğullarının silahlı kuvvetlerce kasten öldürülmesi neticesinde yapılan soruşturmanın etkisiz olduğunu, oğullarının taksici olmasına rağmen bu yönde soruşturma yapılmadığını, Diyarbakır Valiliği Tazminat Komisyonunun karar verirken etkisiz olarak yapılan soruşturmaya dayandığını, Tazminat Komisyonu kararı aleyhine açtıkları idari davanın sadece savcılık soruşturmasında toplanan delillere dayandığını bu sebeple yaşam hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

Mahkeme'nin Değerlendirmesi

Mahkeme, mevcut başvuruda etkili iç hukuk yolunun ceza yargılaması olduğunu; başvurusunda ceza soruşturmasının etkili olmadığını iddia eden başvuranın, kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararın verildiği tarihten itibaren altı ay içinde Mahkemeye başvuruda bulunması gerektiğini, Tazminat Komisyonuna yapılan başvurunun ceza soruşturmasına ilişkin şikâyetlerle ilgili altı aylık süre sınırlamasını kesintiye uğratacak nitelikte olmadığını,

⁴ Orhan Arslan ve Şahibe Arslan / Türkiye Kararı, No. 79650/16, 29 Kasım 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-222073>

başvuranın bir avukat tarafından temsil edilmesine rağmen Mahkemeye yapılan başvurunun gecikmesini haklı gösterecek herhangi bir neden ya da altı aylık süre sınırlamasını kesintiye uğratabilecek herhangi bir özel durum ileri sürmediğini kaydetmiştir. Mahkeme, sonuç olarak başvurunun süresi içinde yapılmadığı gerekçesiyle Sözleşme'nin 35 §§ 1 and 4 maddeleri uyarınca reddine karar vermiştir. Başvuranın tazminat talebinin ulusal mahkemeler önündeki etkililiğine ilişkin şikâyetlerini ise açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle kabul edilemez bulmuştur.

2

İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE YASAĞI

5. Machina / Moldova Cumhuriyeti⁵ Kararı

Öz: *Başvuru, başvuranın ceza infaz kurumunda yaptırdığı dış muayenesi sırasında kendisine Hepatit C virüsü bulaştığı iddiasıyla ilgili olarak etkin soruşturma yürütülmediği ve bu hastalık nedeniyle gerekli tıbbi tedaviyi de alamaması nedeniyle Sözleşmenin 3. maddesinin ihlal edildiği şikâyetlerine ilişkindir.*

Başvuran, 2003 yılında geçirmiş olduğu omurilik travması neticesinde ağır motor engellidir. Başvuran 14 Şubat 2011 ile 7 Temmuz 2016 tarihleri arasında hakkında hükmedilen hapis cezasının infazı için cezaevinde hükümlü olarak barındırılmıştır. Geçmişte uyuşturucu kullandığı sağlık dosyasında belirtilmiş olmasına rağmen başvuranın cezaevine kabulü sırasında bulaşıcı hastalık taraması yapılmamıştır. 15 Şubat 2012 tarihinde başvuranın talebi üzerine, göğsünün sağ tarafındaki ağrının nedenini araştırmak için yapılan kan testinde başvuranın hepatit C virüsü ile enfekte olduğu ortaya çıkmıştır. Başvuran hepatit C virüsünü Mayıs 2011’de cezaevinde yapılan dış muayenesi sırasında kapıldığını iddia etmiştir.

Başvuran, 11 Temmuz 2014 tarihinde Ombudsman’a yaptığı şikâyet de dâhil olmak üzere çeşitli makamlara, cezaevinin fiziki koşullarının kendisinin engel durumuna göre gereksinimini karşılamadığı ve yeteri tıbbi bakım alamadığı hususlarında şikâyette bulunmuştur. Cezaevi idaresi şikâyetlerin ardından başvurana birçok kez nitelikli tıbbi yardım sağlandığını bildirmiştir. Ancak idare başvurana hepatit C ile ilgili bir tıbbi yardım uygulandığından bahsetmemiştir. Başvuran, 11 Eylül 2011 tarihinde cezaevinde kendisine makul bir barınma sağlanmadığı için ayrımcılık teşkil eden yetersiz fiziki koşullar ve tıbbi yardım hakkında Eşitlik Konseyi’ne şikâyette bulunmuştur. Başvuran, şikâyetinde ayrıca haklarının ihlal edildiğinin kabul edilmesini ve cezaevi idaresine barınma koşullarının iyileştirilmesi için emir verilmesini talep etmiştir. 11 Aralık 2014 tarihinde Eşitlik Konseyi başvuranın taleplerinin tamamını kabul etmiştir ancak cezaevi idaresi bu karara uymak için herhangi bir adım atmamıştır.

Başvuran Sözleşme’nin 3. ve 13. maddelerinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

Mahkeme’nin Değerlendirmesi

AİHM, ilk olarak başvurana cezaevinde hepatit C bulaştığı iddiası hakkında inceleme yapmıştır. Somut olayda Mahkeme, başvuranın şikâyetlerinin araştırılabilecek somut olaylara atıfta bulunulmuş olmasına rağmen ulusal makamlar tarafından cezaevinde enfeksiyon riskini değerlendirmek için herhangi bir soruşturma yürütülmediğini tespit etmiştir. Mahkeme ayrıca cezaevi idaresinin hepatit C virüsü ile enfekte olmuş hükümlülerin kaydını tutmadığını ve aynı

⁵ Machina / Moldova Cumhuriyeti Kararı, No. 69086/14, 17 Ocak 2023. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-222307>

zaman dilimi içerisinde dış muayenesi olan diğer hükümlülerin hepatit C olup olmadığını araştırmak için basit bir kontrol dahi gerçekleştirmediğine dikkat çekmiştir. Mahkemeye göre başvuranın iddialarının gerçek olup olmadığının belirlenmesindeki zorluk cezaevine kabulde tarama testi yapılmamasından ve yetkililerin başvuranın şikâyetlerini etkili bir şekilde sorgulamamasından kaynaklanmıştır.

AİHM, son olarak cezaevindeki tıbbi bakımın yetersizliği iddiası hakkında inceleme yapmıştır. Mahkeme, başvuranın bir uzman doktor tarafından muayene edildiğine veya reçete edilen hepatit C ilacının gerçekten uygulandığına dair hiçbir kanıt bulunmadığını kaydetmiştir. Bu değerlendirmeler ışığında Mahkeme, hükümetin başvuranın cezaevinde bulunduğu sırada yeterli tıbbi bakımın ve tedavinin mevcut olduğuna dair ispat yükümlülüğünü yerine getirmediğini belirterek Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

İlaveten AİHM, başvurana cezaevinde bulunduğu sırada yeterli tıbbi bakım sağlanamaması şikâyetleriyle ilgili olarak etkili iç hukuk yollarının mevcut olduğunun gösterilememesi nedeniyle Sözleşmenin 13. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

6. Fatih Saraçoğlu / Türkiye⁶ Kararı

Öz: Başvuran, FETÖ/PDY'ye olduğu iddiasıyla 15 Temmuz 2016 darbe girişiminin ardından 17 Kasım 2016- 2 Aralık 2016 tarihleri arasında gözaltında tutulduğunu, gözaltı sürecinde polis memurları tarafından kötü muameleye maruz kaldığını iddia etmektedir. Polisin baskısı altında, kendisini muayene eden doktorun, vücudundaki yaraları belirtmediği bir sağlık raporu düzenlediğini iddia etmektedir. Başvuran bu bağlamda, Anayasa Mahkemesi'nin sadece 3. maddenin usul yönünden ihlal edildiği yönündeki kararına itiraz etmiştir. Başvuran, Sözleşme'nin 3, 5, 6, 8 ve 13. maddelerinin ihlal edildiğini iddia etmektedir.

Başvuran FETÖ/PDY'ye üye olduğu iddiasıyla 15 Temmuz 2016 darbe girişiminin ardından 17 Kasım - 2 Aralık 2016 tarihleri arasında gözaltında tutulduğu sırada polis memurları tarafından tokatlandığını ve tekmelendiğini, polisin baskısı sebebiyle, kendisini muayene eden doktorun, düzenlenen sağlık raporunda vücudundaki yaraları belirtmediğini iddia etmiştir.

Başvuran Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi 20 Ekim 2021 tarihli kararla Sözleşme'nin 3. maddesinin usul yönünden ihlal edildiğine hükmetmiş ve özellikle, başvuranın 23 Ocak 2017 tarihinde yaptığı suç duyurusunun ardından Ankara Cumhuriyet Savcısı'nın Sözleşme'nin 3. maddesinin esas başlığı altındaki şikâyetiyle

⁶ Saraçoğlu / Türkiye Kararı, No. 11273/22, 13 Aralık 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/tur/?i=001-222826>

İlgili bir soruşturma açmadığını tespit etmiştir. Bu nedenle, başvuranın şikâyetinin bu yönünü inceleyecek konumda olmadığı sonucuna varmıştır. Anayasa Mahkemesi, başvurana manevi tazminat olarak 27.000 Türk Lirası ödenmesine karar vermiş ve kararın bir nüshasını, başvuranın gözaltındayken maruz kaldığı kötü muamele iddialarına ilişkin etkili bir soruşturma yürütebilmesi için Ankara Cumhuriyet Savcısı'na göndermiştir.

Başvuran, Anayasa Mahkemesi'nin sadece 3. maddenin usul yönünden ihlal edildiğine dair kararı üzerine, Anayasa Mahkemesince bu maddenin esas yönünden de ihlal edildiğine karar vermesi gerektiği iddiasıyla AİHM'e başvurmuştur. Başvuran Sözleşme'nin 3, 5, 6, 8 ve 13. maddelerinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

Mahkeme'nin Değerlendirmesi

Mahkeme, başvuranın şikâyetlerinin sunulma şekli ve esasını dikkate alarak bunları yalnızca Sözleşme'nin 3. maddesi açısından inceleyeceğini belirtmiştir.

AİHM kararında; başvuranın Sözleşme'nin 3. maddesinin usul yönünün ihlal edildiği iddiasına ilişkin olarak, Anayasa Mahkemesi'nin 20 Ekim 2021 tarihli kararında Ankara Cumhuriyet Savcısı'nın başvuranın gözaltında kötü muamele gördüğü iddiasına ilişkin şikâyetini soruşturmadığının tespit edildiğine, Anayasa Mahkemesinin, 3. maddenin usul yönünden ihlal edildiğine karar verdiğine ve kararının bir örneğinin, konuyla ilgili soruşturma yürütmesi için yetkili Cumhuriyet Savcısına gönderdiğine ve başvurana, uğradığı manevi zarar için 27.000 Türk Lirası ödenmesine hükmettiğine dikkat çekmiştir.

Sözleşme tarafından korunan bir hakkın ihlal edildiğinin ulusal makamlar tarafından en azından özü itibarıyla kabul edilip edilmediğini, sağlanan telafinin yeterli olup olmadığını tespit etmenin Mahkeme'nin görevi olduğunu belirten Mahkeme, Anayasa Mahkemesinin, Sözleşme'nin 3. maddesi tarafından korunan hakkın usul yönünün göz ardı edildiğini kabul ettiğini tespit ettikten sonra, geriye, verilen tazminatın yeterli ve uygun olup olmadığının belirlenmesinin kaldığını belirtmiş ve Anayasa Mahkemesinin başvurana uğradığı manevi zarar için hükmettiği yaklaşık 27.000 Türk Lirası tazminat miktarının açıkça yeterli olduğuna kanaat getirmiştir. Mahkeme, başvuranın bu bağlamda Sözleşme'nin 34. maddesi anlamında "mağdur" olmadığı sonucuna varmıştır.

AİHM tarafından bu şikâyetin, Sözleşme'nin 35 § 3 (a) maddesi anlamında, Sözleşme hükümleri ile kişi bakımından *ratione personae* uyumsuz olduğu sonucuna varılmıştır.

Başvuranın, gözaltında kötü muameleye maruz kaldığı, 3. maddenin maddi yönden ihlal edildiği ve Anayasa Mahkemesi'nin 3. maddenin sadece usul yönünden değil esas yönünden de ihlal edildiğine karar vermesi gerektiği iddiasına ilişkin olarak Mahkeme, Anayasa Mahkemesi'nin, ihlal tespitinin bir örneğini, konuyla ilgili etkili bir ceza soruşturması

yürütebilmesi için Ankara Cumhuriyet Savcılığına gönderdiğine dikkat çekmiş ve bu bağlamda, iç hukuk yollarının önceden tüketilmesi kuralını hatırlatarak, Ankara Cumhuriyet Savcısının , Anayasa Mahkemesinin 20 Ekim 2021 tarihli kararında yaptığı ihlal tespitinin ardından vereceği karara Anayasa Mahkemesi önünde yeniden itiraz etme imkânına sahip olduğunu, Anayasa Mahkemesi'nin başvuran tarafından yapılan bireysel başvuruya ilişkin kararının başvuranın endişelerini gidermemesi halinde, başvuranın Mahkeme'ye yeni bir başvuruda bulunma yolunun açık olacağını belirterek, başvurunun bu kısmının, Sözleşme'nin 35 §§ 1 ve 4. maddeleri uyarınca, iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle reddedilmesi gerektiğine ve bu nedenlerle

3

ADİL YARGILANMA HAKKI

7. Amirov / Azerbaycan⁷ Kararı

Öz: *Başvuru, doçent olan başvuranın 13 günlük idarî hapis cezası alması nedeniyle işten çıkarılması kararına karşı açmış olduğu davada İstinaf Mahkemesince işten çıkarılma kararının yasal temeli değiştirilerek verilen ret kararı sonucunda Sözleşme'nin 6. maddesinin ihlâl edildiği iddialarına ilişkindir.*

Gence Devlet Üniversitesi'nde doçent olan başvuran, aynı zamanda muhalefet partisi Müsavat'ın Gence şubesi başkanıdır. Kendisine uygulanan idarî hapis üzerine Gence Devlet Üniversitesi'nin 30 Nisan 2003 tarihli kararıyla, başvuranın işine son verilmiştir. İlk derece mahkemesi tarafından davanın reddedilmesi üzerine, İstinaf Mahkemesi, başvuranın başvurusunu reddetmiş ancak işten çıkarılmasının yasal dayanağını değiştirmiştir (yasal temel ikamesi). Başvuranın sonraki temyiz başvurusu üzerine ise Yargıtay, İstinaf Mahkemesinin kararını onamıştır.

Mahkeme'nin Değerlendirmesi

Mahkeme, İstinaf Mahkemesi'nin ret gerekçesi değişikliğinin Yargıtay Genel Kurulu'nun 23 Aralık 1993 tarihli kararına uygun olduğunu ve kararının Yargıtay tarafından onandığını, bu nedenle, iç hukuku yorumlamanın ve uygulamanın öncelikle ulusal mahkemelere ait olduğunu gözden kaçırmadan, Yargıtay'ın, İstinaf Mahkemesi'nin yasal temel ikamesi yapabilmesi yetkisine ilişkin vardığı sonucun keyfi ya da açıkça dayanaktan yoksun olmadığını belirtmiştir. Bu nedenle, başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olduğuna karar vermiştir.

Mahkeme kararında devamla Sözleşmenin 6. maddesine uygunluğun temyiz prosedürleri de dâhil yargılamanın bir bütün olarak ele alınarak incelenmesi gerektiğini, önceki aşamalardaki eksikliklerin müteakip aşamalarda giderilebileceğini vurgulamıştır. Mahkeme bu bağlamda, başvuranın Yüksek Mahkeme'ye yaptığı temyiz başvurusunun metnini incelemiş, başvuranın yalnızca, İstinaf Mahkemesi'nin görevden alınmasına ilişkin yasal temel ikamesi yaparak inceleme yetkisini aştığını iddia ettiğini tespit etmiştir. Buna göre, esasen, başvuran Yargıtay önünde usule ilişkin çelişmeli yargılama hakkının ihlâli hakkında şikâyette bulunmamıştır. Bu bağlamda Mahkeme, Yüksek Mahkeme'deki duruşma tutanaklarına göre, başvuranın duruşmada hazır bulunduğunu ve yasal temelin ikamesine ilişkin iddialarını Yüksek Mahkeme önünde sunma ve ifade etme fırsatı bulduğunu belirtmektedir.

Sonuç olarak Mahkeme, başvuranın İstinaf Mahkemesi tarafından görevden alınmasına ilişkin yasal temelin değiştirilmesi nedeniyle, çelişmeli yargılama hakkının ihlâl edildiğine ilişkin olarak iddialarını Yüksek Mahkeme önünde ileri sürme fırsatı bulduğu, ancak bu fırsatı

⁷ Amirov / Azerbaycan Kararı, No. 25512/06, 18 Ocak 2011. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-103284>

değerlendiremediğinden bahisle başvurunun bu kısmını iç hukuk yollarını tüketmediği gerekçesi ile reddetmiştir. Başvuranın diğer iddialarını açısından ise herhangi bir ihlâlin olmadığı sonucuna varmıştır.

8. Olivares Zúñiga/İspanya⁸ Kararı

Öz: *Başvuru Sözleşmenin 6. maddesi kapsamında mahkemeye erişim hakkının haksız yere kısıtlandığı iddialarına ilişkindir.*

Başvuran 19 Mart 2013 tarihinde bir şirketteki avukatlık görevinden disiplin sebepleriyle azledilmiş, ardından İş Mahkemesi'ne açtığı dava ile işten çıkarılmaya itiraz etmiş ve işten çıkarılmasının iptalini talep etmiştir.

İş mahkemesi işten çıkarmanın haksız olduğuna karar vermiş ve fakat başvuran tarafından iddia edilen olayların kanıtlanmadığını ve kanıtlanan olayların başvuran tarafından talep edilen yasal geçersizlik sonucuna yol açamayacağını değerlendirmiş ve başvuranın davasını kısmen kabul etmiştir. Başvuran, Madrid Yüksek Adalet Mahkemesi'ne temyiz başvurusunda bulunarak, iş mahkemesinin ilgili bütün olguları karara gerektiği gibi dâhil etmediğini ve işten çıkarmanın hükümsüz ve geçersiz ilan edilmesi gerektiğini iddia etmiştir.

Madrid Yüksek Adalet Mahkemesi 5 Şubat 2015 tarihli bir kararla başvuranın itirazını reddetmiştir. Başvuran, Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvurusunda bulunmuş ve diğerlerinin yanı sıra, İspanya Anayasası'nın adil yargılanma hakkıyla ilgili 24. maddesine dayanarak yerel mahkemeler tarafından tespit edildiği şekliyle davanın kanıtlanmış olaylarının duruşmada sunulan delilleri gerektiği gibi içermediğini ileri sürmüştür. Anayasa Mahkemesi, başvuranın Yüksek Mahkeme tarafından verilen karara karşı yargılamanın iptali davası (*incidente de nulidad*) açmaması nedeniyle iç hukuk yollarını gerektiği gibi tüketmediğini değerlendirmiştir.

Mahkeme'nin Değerlendirmesi

Mahkeme, İspanya Anayasa Mahkemesinin, bireysel başvuruda bulunmadan önce iptal davasını düzenleyen usul kurallarından, mevcut dava gibi davalarda bu yolun kullanılmasının açıkça zorunlu olduğu sonucunun çıkarılmayacağını belirten 2019 tarihli kararına atıfta bulunmuştur.

Bu bağlamda AİHM, yürürlükte olan sistemin belirsizlik yarattığına ve bireysel başvuru yapmadan önce tüketilmesi gereken mevcut veya daha doğrusu gerekli hukuk yollarının öngörülebilir olmadığına karar vermiştir.

⁸ Olivares Zúñiga / İspanya Kararı, No. 11/18, 15 Aralık 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-221552>

Bu kapsamda Mahkeme, mevcut davanın koşullarında iptal davası açma ihtiyacının öngörülebilir olmadığını, başvuranın hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle bireysel başvuru itirazının kabul edilemez ilan edilmesi kararının, başvuranın mahkemeye erişim hakkını haksız yere kısıtladığı gerekçesiyle Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

4

ÖZEL VE AİLE HAYATINA SAYGI HAKKI

9. Kılıç / Avusturya⁹ Kararı

Öz: *Başvuru, başvuranların çocuklarının başka bir din mensubu koruyucu aile yanına yerleştirildikten sonra tekrar başvurulara iade edilmemeleri nedeniyle Sözleşme'nin 8. maddelerinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.*

Avusturya'da yaşayan bir çift olan başvuranlar, en küçük ikisi Avusturya vatandaşı olmak üzere beş çocuk sahibidir. 2006 yılında, başvuranların üç çocuğu sokakta yalnız halde bulunmuş, bu olaydan kısa bir süre sonra ise çocuklar bu sefer de başvuranların oturduğu dairede yalnız başlarına ve hijyenik olmayan şartlarda bulunmuşlardır. Bunun sonucu olarak Viyana Gençlik Koruma Dairesi, çocukların acilen koruma altına alınmasına karar vererek onları çocuk bakım merkezine yerleştirmiştir. Çocuklar ilerleyen süreçte ailelerine teslim edilmiş ancak çocukların içerisinde bulunduğu şartların iyileşmemesi üzerine, çocuklar tekrar koruyucu aile yanına yerleştirilmiştir. Başvuranlar, çocukları koruyucu aile yanına yerleştirilirken dini ve kültürel özelliklerin değerlendirilmediğini iddia etmiştir.

Mahkeme'nin Değerlendirmesi

Mahkeme, kendi ebeveynleri tarafından gerekli bakım sağlanmayan, hijyenik olmayan şartlarda yalnız bırakılan ve gelişme geriliği gösteren çocukların koruyucu aile yanına yerleştirilmelerinin ardından başvuranlara tekrar teslim edilmelerine rağmen şartların iyileşmemesi üzerine çocukların başvuranlara daha sonraki süreçte iade edilmemelerini Sözleşme'ye uygun bulmuştur.

Mahkeme bu değerlendirmeyi yaparken koruma altına alınan çocukların kendi aileleri ile tekrar birleşmelerinin öncelikli olduğunu vurgulamakla birlikte çocuğun yüksek menfaatinin öncelikli olduğunu da belirtmiştir. Diğer taraftan Mahkeme'ye göre seçilecek koruyucu ailelerin çocuğun ailesi ile aynı dine ve kültüre sahip olması çocuğun nihai olarak aile ile yeniden birleştirilmesi ilkesi bakımından doğru olacaktır. Bununla birlikte, bu seçim imkânlar dâhilinde değerlendirilecektir. Somut olayda olduğu gibi Türk ya da Müslüman başka bir koruyucu ailenin bulunmaması durumunda koruyucu ailenin başka bir dine mensup aileler arasından seçilmesi Sözleşme'nin ihlali anlamına gelmez. Bu nedenle Mahkeme Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir.

⁹ Kılıç / Avusturya Kararı, No. 27700/15, 12 Ocak 2023. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-222139>

10. *Künsberg Sarre / Avusturya*¹⁰ Kararı

Öz: *Başvuru, başvuranların uzun bir süreden beri kullandıkları soyadlarının idari makamlar tarafından resen değiştirilmesinin başvuranların özel ve aile hayatlarına saygı hakkını ihlal edip etmediğine ilişkindir.*

Başvuranlar Avusturya vatandaşı olup 1. başvuran 43 yıldır, 2. başvuran 18 yıldır, 3. başvuran 16 yıldır, 4. başvuran ise 49 yıldır “von Künsberg Sarre” soyadını kullanmaktaydılar. Avusturya idari otoriteleri başvuranların soyadlarındaki “von” ibaresinin asalet unvanı içerdiğini ve soyluluk içeren bu tarz soyadlarının 1919 tarihli Soyluluğun Kaldırılması Kanununa aykırı olduğunu gerekçe göstererek 2017 ve 2018 yıllarında başvuranların soyadlarından “von” ibaresini silerek başvuranların soyadlarını “Künsberg Sarre” olarak değiştirmiştir.

Başvuranlar, soyadlarını değiştiren söz konusu idari işlemlerin iptali için önce idari yargıya başvurmuşlardır. İdari yargı organları, Avusturya Danıştay’ının 2010 yılında içtihat değişikliğine gittiğini ve buna göre soyluluk içeren soyadlarının tarihsel bağlamda gerçekten soylu bir aileden gelip gelmediğini araştırmaksızın Avusturya vatandaşları tarafından kullanılamayacağını belirterek başvuranların davalarını reddetmişlerdir.

Anayasa Mahkemesi 2003 yılından bu yana soyluluk içeren isim ve soy isimlerin kullanılıp kullanılamayacağına ilişkin verdiği kararlara atıf yaparak başvuranları yaptığı başvuruları başarı şansı bulunmadığı gerekçesiyle ele almayı reddetmiştir. İlgili içtihatlarında Anayasa Mahkemesi, hiçbir Avusturya vatandaşının ister Avusturya kültüründen kaynaklı ister yabancı ülke kültüründen kaynaklı herhangi bir doğum veya statü ayrıcalığına sahip olduğu izlenimini verebilecek bir isim ve soy isim kullanamayacağına hükmetmektedir.

Başvuranlar soyadlarındaki ‘von’ ibaresinin burjuva kökenli bir aileden geldikleri için değil atalarının tamamen sebepsiz bir şekilde belirledikleri bir isimden geldiğini belirterek yerel otoritelerin soyadlarının gerçek burjuva, yani soylu olmayan kökenini kasıtlı olarak göz ardı etmelerinin Sözleşmenin 8. maddesinde düzenlenen özel hayatın ve aile hayatının korunması hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüşlerdir.

Mahkeme’nin Değerlendirmesi:

Mahkeme ulusal mahkemelerin kararlarında uzunca bir zamandan bu yana başvuranların söz konusu soyadını kullanmalarına ve bu dönemde bu soyadının kullanılmasıyla kamu barışının bozulduğunun iddia edilmemesine rağmen 2017 yılından sonra bu soyadının başvuranlar tarafından kullanımının yasaklanmasının demokratik eşitliği ve kamu güvenliğini

¹⁰ Künsberg Sarre / Avusturya Kararı, No. 19475/20, 17 Ocak 2023. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-222321>

korumak için hangi gerekçelerle gerekli olduğunu açıklamadıklarını not etmiştir. Bu sebeple Mahkeme, meşru bir amaca sadece atıfta bulunulmasının, başkalarının haklarına fiili bir hâle gelmediği sürece, bir kişinin isim taşıma hakkının kısıtlanmasını haklı gösteremeyeceğine karar vermiştir.

Son olarak Mahkeme, Avusturya'nın çeşitli idari organları tarafından başvuranların diğer aile fertlerine "von" ibareli soyadını kullanma izni verildiğini tespit ederek bu durumun hem Soyuluğun Kaldırılmasına dair Kanunun uygulanması konusunda yeknesaklık olmadığını hem de Avusturya Hükümeti tarafından ileri sürülen soyadı değişikliğinin demokratik eşitlik ve kamu güvenliği için gerekli olduğu yönündeki argümanını daha da zayıflattığını açıkça ortaya koyduğunu kabul etmiştir.

Bütün bu sebeplerle yetkililer tarafından başvuranların orijinal soyadlarının uzun süre kullanıldıktan sonra değiştirilmeye başlanmasını ve ikinci olarak, bu soyadını taşıyan bir kimlik kartı verilmesi talebinin reddedilmesini, yetkililer tarafından izlenen meşru amaçla orantılı bulunmayan Mahkeme Sözleşmenin 8. maddesinde düzenlenen özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

5

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ HAKKI

11. Axel Springer Se / Almanya¹¹ Kararı

Öz: *Başvuru, bir siyasi yetkilinin Alman Demokratik Cumhuriyeti'ni yöneten parti ile bağlantısı hakkındaki bir makale nedeniyle düzeltme yayımlamasını emreden mahkeme kararına ilişkindir.*

Başvuran şirkete ait bir günlük gazetenin sekizinci sayfasında yayımlanan makalede Bayan K. ile ilişkilendirilerek komünist rejimin 1989 yılında çöküşünden sonra Doğu Almanya Komünist Partisine ait devasa mal varlıklarının kaybolması ele alınmıştır. Makalenin yayımlanmasından iki gün önce, başvuran şirket K'ya soru listesi göndermiştir. K. sorulara cevap vermeyi reddetmiştir. K'nın avukatı makalede yer alan bölümle ilgili olarak düzeltme yayımlamasını başvuran şirketten talep etmiştir. K. cevabında Doğu Almanya Komünist Partisine (Komünist Parti) ait mal varlıklarının kaybolmasında bir dahli olmadığını açıklamıştır. Başvuran şirketin cevabı yayımlamayı reddetmesi üzerine açılan davada Temyiz Mahkemesi başvuran şirketin K'nın cevabını yayımlamasına hükmetmiştir.

Başvuran şirket; makalede kaybolan mal varlıklarıyla K. arasında bir bağlantı kurulmadığını, açıkça K'nın herhangi bir suç faaliyetinde bulunduğu dair bir delilin olmadığını açıkladığını belirtmiş, makalede geçen ifadenin maddi olgu iddiası olmayıp değer yargısı olarak değerlendirilmesi gerektiğini açıklamıştır. Başvuran şirket, yayım öncesi gönderilen soruları cevaplamadığından K'nın düzeltme talebinin meşru bir talep olmadığını ileri sürmüştür.

Mahkeme'nin Değerlendirmesi

Mahkeme, ulusal mahkemelerin düzeltme yayımlanmasına hükmetmesinin başvuran şirketin ifade özgürlüğü hakkına müdahale oluşturduğunu, müdahalenin Berlin Basın Kanunu'nun 10. maddesi ile hukuken öngörüldüğünü ve müdahalenin K'nın itibarını koruma amacına hizmet ettiğinden başkalarının şöhret ve haklarının korunmasına yönelik meşru amaç izlediğini açıklamıştır. Mahkeme, müdahalenin gerekliliği incelemesinde düzeltmenin amacı, içeriği, uzunluğu ve zamanlamasının değerlendireceğini açıklamıştır. Bu kapsamda Mahkeme ulusal hukuka göre düzeltmenin sadece olgusal iddialar kapsamında talep edilebileceğini not etmiştir. Mahkeme, siyasal bir rolü olan kişiye karşı yöneltilen eleştirinin kabul edilebilir sınırlarının sıradan bir kişiye yöneltilenlere göre daha geniş olduğunu kabul etmektedir. Bununla birlikte Mahkeme, bu hoşgörü gerekliliğinin olgusal yanlışlıklara müsamaha gösterme görevini kapsamayacağını belirtmiştir. Mahkeme, Temyiz mahkemesinin makalenin içeriğine ilişkin uzun ve iyi gerekçelendirilmiş bir değerlendirme yaptığını ve yorumunun keyfilik

¹¹ Axel Springer SE / Almanya Kararı, No. 8964/18, 17 Ocak 2023. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-222312>

içermediği belirtmiştir. Temyiz Mahkemesinin yorumu ışığında Mahkeme düzeltme talebinin itiraz edilen makale ile yeterli bir bağlantısı olduğunu tespit etmiştir. Mahkeme, makalenin yayımlanmasından önce K'nın soruları cevaplandırmayı reddetmesine dair başvuran şirketin iddiasının K'ya yüklenebilecek yasa dışı bir davranış olmadığını, başvuran şirketin sorularını cevaplamayı reddetmesinin doğru olmayan olguların düzeltilmesi hakkını sınırlandırılması için bir argüman olarak kullanılamayacağını belirtmiştir. Mahkeme ayrıca makalenin günlük bir gazete yayımladığını dikkate aldığı anda makalenin yayımı ile başvuranın düzeltme talebi arasında aşırı bir gecikmenin bulunmadığını açıklamıştır.

Düzeltilme kararının orantılılığı yönünden ise Mahkeme, hukuki etkileri yönünden düzeltme kararı ile yayım yasağı, cezai yaptırım veya tazminat ödenmesi gibi yaptırımlar arasında fark bulunduğunu vurgulamıştır. Temyiz Mahkemesinin değerlendirmesine itiraz edilebilecek bir neden olmadığını, düzeltme kararının makalenin yayımlandığı aynı sayfada basıldığını belirtmiştir. Mahkeme ayrıca K'nın cevabının uzunluğunun söz konusu açıklamaların uzunluğunu aşmadığını ve cevabın yayımlanmasının cezalandırılabilir bir suçlama oluşturmadığını ifade etmiştir. Son olarak Mahkeme, düzeltme metninin birkaç kere değişikliğe uğramasının usulü nedenlerle gerçekleştiğini ve özündeki mesajın aynı olduğunu kabul etmiştir.

Mahkeme sonuç olarak Sözleşmenin 10.maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir.

6

MÜLKİYET HAKKI

12. Korotyuk / Ukrayna¹² Kararı

Öz: *Başvuru, başvuranın telif hakkı kendisine ait olan kitabın yasadışı olarak internet üzerinden satılması üzerine sorumlular hakkında etkili ve hızlı bir soruşturma yapılmadığı şikâyetlerine ilişkindir.*

Başvuran telif hakkı kendisine olan bir kitabın internet üzerinden indirilmek suretiyle satışa sunulduğunu öğrenmesi üzerine bu satış işlemini yapan şahsı tespit ederek (O.O) cezai işlem başlatılması için polise başvurmuş ve O.O. hakkında ceza soruşturması açılmıştır. Başvuran, bu süreçte faille ilgili bazı hususları kendi imkânlarıyla tespit etmiş ve bu hususların özel olarak araştırılmasını talep etmiştir (Örneğin kitabı indirmek için kredi kartıyla ödeme yapan şahsın kimliği hakkında A bankasından bilgi almak gibi).

Polis, O.O'nun kitabın paylaşılmasıyla hiçbir ilgisi olmadığını belirterek takipsizlik kararı vermiş, bu karar savcılık tarafından bozulmuş, ancak yeniden başlatılan soruşturmada da satışı yapan web sitesinin yurtdışı kaynaklı olduğu, kitabın satışını yapanların kimliğinin kanıtlanamadığı belirtilerek takipsizlik kararı verilmiştir. Bu karar da bozulmuş, yeni açılan soruşturma ise devam etmektedir. Başvuran, Devletin etkili soruşturma yükümlülüğünü yerine getirmediğini ileri sürmektedir.

Mahkeme'nin Değerlendirmesi:

Mahkeme fikri mülkiyet haklarının 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi kapsamına girdiğini, bu hakka yönelik bir müdahalenin özel bir kişi tarafından gerçekleştirilmesi halinde, Devlet'in iç hukuk sisteminde, ilgililerin haklarını arayabileceği yeterli hukuk yollarının sağlanmasını temin etmesi yönünde pozitif bir yükümlülüğün ortaya çıktığını belirtmiştir. Bu bağlamda, müdahalenin cezai nitelikte olduğu durumlarda, bu yükümlülük, yetkililerin etkili bir cezai soruşturma yürütmesini ve uygun olması halinde kovuşturma başlatmasını gerektirecektir.

Mahkemeye göre mevcut davada, telif hakkı ihlalden doğrudan sorumlu olan kişiler, tamamen Ukrayna makamlarının yetki alanına giren Ukraynalı bankacılık ve telekomünikasyon hizmetleri sağlayıcılarını kullanmışlardır. Bu kişileri tespit etmenin en doğrudan yolu bu sağlayıcılardan bilgi talep etmektir ve bu kişilerden bilgi talep etmenin tespit edilebilen tek yolu bir ceza soruşturmasıdır.

Mahkeme bu bağlamda yaptığı incelemede; başvuranın faillerin tespit edilmesini sağlayacak bazı bilgileri soruşturma makamlarına sunmasına karşın, yetkililerin bu duruma kayıtsız kaldığını, yetkililerin ayrıca soruşturmayı kapatma yönünde aceleci kararlar aldığını

¹² Korotyuk / Ukrayna Kararı, No. 74663/17, 19 Ocak 2023. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-222411>

kabul etmiş ve bu nedenlerle başvuranın failleri ortaya çıkarmaya yönelik çabalarının sonuç vermediği değerlendirilmesinde bulunmuştur.

Sonuç olarak Mahkeme, yukarıda yapılan değerlendirmeleri bir bütün halinde gözeterek başvuranın kitabının yasadışı olarak internet üzerinden satışa sunulmasına yönelik yapılan ceza soruşturmasındaki bariz ve ciddi eksiklikler nedeniyle Devlet'in başvuranın mülküne ilişkin pozitif yükümlülüklerini yerine getirmediği gerekçesiyle Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

7

SERBEST DOLAŞIM ÖZGÜRLÜĞÜ

13. Pagerie / Fransa¹³ Kararı

Öz: *Başvuru, Kasım 2015'te Fransa'da gerçekleştirilen terör saldırılarının ardından ilan edilen olağanüstü hal döneminde İçişleri Bakanı tarafından başvuranın sokağa çıkma yasağı kararının Sözleşme'ye Ek 4 No'lu Protokol'ün 2. maddesini ihlal ettiği iddialarına ilişkindir.*

Başvuran, bir Fransız vatandaşıdır ve Fransa'da yaşamaktadır. 13 Kasım 2015 tarihinde 130 kişinin hayatını kaybettiği terör saldırılarından sonra Fransa ve Korsika'da olağanüstü hâl ilan edilmiş ayrıca bu bölgede ev hapsi tedbirlerinin uygulanmasına da izin verilmiştir. Söz konusu saldırılardan sonra Fransa, olağanüstü hâl süresince Avrupa Konseyi Genel Sekreterine Sözleşme'nin 15. maddesi uyarınca derogasyon hakkını kullanmak istediğini bildirmiştir.

Başvuran, İçişleri Bakanı'nın emri ile 22 Kasım 2015- 11 Haziran 2017 tarihleri arasında toplam beş kez ev hapsine alınmıştır. Ayrıca bu süreç içerisinde iki dönem de tutuklu bulunmuştur. Başvuran, bu kararlara karşı itirazda bulunmuş ancak itirazlarının tamamı mahkemeler tarafından reddedilmiştir. Bu kararlara yönelik başvuranın yaptığı itirazlar da reddedilmiştir.

Başvuran, Sözleşme'nin 8. maddesine (özel ve aile hayatına saygı hakkı), 9. maddesine (düşünce, vicdan ve din özgürlüğü hakkı) ve 14. maddesine (ayrımcılık yasağı) ve 4 No'lu Protokol'ün 2. maddesine (seyahat özgürlüğü) dayanmaktadır. Başvuran, özellikle, sokağa çıkma yasağı kararlarının yeterince öngörülebilir bir yasal dayanaktan yoksun olduğunu ve orantısız olduğunu ileri sürmüştür.

Mahkeme'nin Değerlendirmesi

Mahkeme, diğer haklar yönünden kabul edilmezlik kararları verdikten sonra, 4 No.lu Protokol'ün 2. maddesi yönünden yaptığı esas incelemesinde; öncelikle şikâyet konusu tedbirin başvuranın dayandığı Sözleşme'deki hak ve özgürlüklerle uyumlu olup olmadığını tespit etmesi gerektiğini belirtmiştir. Mahkeme, bunların uyumlu olması halinde, 15. madde uyarınca derogasyonun geçerliliğini belirlemeye gerek olmadığını belirtmiştir. Mahkeme, "ulusal güvenlik", "kamu güvenliği" ve "kamu düzeninin" sağlanmasının, özellikle 4 No.lu Protokol'ün 2. maddesi ile güvence altına alınan haklara müdahaleyi haklı kılacak meşru amaçlar arasında olduğuna işaret etmiştir. Mahkeme kararında ayrıca, ulusal yasa koyuculardan, idari makamlar tarafından kamu düzeni yetkilerinin kullanılmasını haklı çıkarabilecek davranış biçimlerinin kapsamlı bir listesini belirlemelerini istemenin gerçekçi olmayacağını belirtmiştir. Dolayısıyla Mahkeme, yerel mahkemeler tarafından yorumlandığı şekliyle, söz konusu hükümlerin, İçişleri Bakanının takdir yetkisinin kapsamını ve kullanım biçimini yeterince açık

¹³ Pagerie / Fransa Kararı, No. 24203/16, 19 Ocak 2023. <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-222410>

bir şekilde ortaya koyduğunu ve suiistimal ve keyfiliğe karşı uygun güvenceler öngördüğünü tespit etmiştir. Mahkeme bu durumun, öngörülebilir bir yasal dayanak sağladığı sonucuna varmıştır. Mahkeme, başvuranın sokağa çıkma yasağı ve kendisine uygulanan koşulların, düzenli olarak gözden geçirildiğini ve başvuran hakkında alınan bütün idari kararların mahkemeler tarafından incelemeye tabi tutulduğunu belirtmiştir.

AİHM, sonuç olarak, terörizmi önlemeye yönelik acil bir ihtiyacı göz önünde bulundurarak ve başvurana sağlanan usulî güvenceleri ve sokağa çıkma yasağının gerekliliğinin periyodik olarak gözden geçirilmesini dikkate alarak, sokağa çıkma yasağının orantısız olmadığına karar vermiştir. Bu nedenle Mahkeme, 4 No.lu Protokol'ün 2. maddesi ihlal edilmediğine karar vermiştir. Mahkeme ayrıca, Fransa'nın bu davada 15. madde kapsamındaki derogasyon hakkını geçerli bir şekilde kullanıp kullanmadığının belirlenmesine gerek olmadığına karar vermiştir.

İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı

Milli Müdafaa Cad. No: 8 Bakanlıklar Kızılay/ANKARA

T: 0 (312) 549 59 05 F: 0 (312) 549 59 27

e-mail: inhak@adalet.gov.tr